

І. І. Піскун,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2401-7988>

М. А. Соколовський,

слухач

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1890-4154>

ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського
проспект Повітрофлотський, 28, 03186, Київ, Україна
E-mail: ipiskun2016@gmail.com

*Мета статті спрямована на визначення сутності поняття «військове майно», а також здійснення класифікації його видів з урахуванням різноаспектності даної комплексної категорії, що поєднує в собі правові, фінансові, економічні, соціальні й інші ознаки. **Методологічну основу дослідження** склали загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, використання яких дозволило проаналізувати різні підходи до визначення поняття «майно» на законодавчому рівні, концептуальні ідеї вчених щодо характеристики даної категорії з точки зору права та економіки. Зокрема за допомогою діалектичного методу визначено поняття «військове майно», виокремлено основні його ознаки та структуру. **Результати:** надано визначення військового майна, під яким слід розуміти нерухоме і рухоме майно загального і спеціального призначення, що відноситься до державної власності і закріплене за структурами Збройних Сил України, іншими військовими формуваннями на праві оперативного управління, що використовується ними виключно за функціональним та цільовим призначенням з метою виконання своїх функцій і обслуговування військовослужбовців, а також для ведення господарської діяльності в порядку, встановленому законодавством України. **Обговорення:** у структурі військового майна слід виділити безпосередньо військове майно і майно, яке за своєю природою є військовим тільки через його закріплення за підрозділами Збройних Сил України. Це свідчить про необхідність систематизації та впорядкування видів військового майна, яке можна класифікувати відповідно до його призначення на дві великі групи: військове майно загального призначення та військове майно спеціального призначення. Подальших наукових розробок потребує питання щодо складу військового майна, вирішення якого є важливим для визначення необхідних механізмів правового регулювання відносин щодо володіння, користування та розпорядження військовим майном.*

Ключові слова: військове майно; мілітаризація економіки; правовий режим майна Збройних Сил України; публічне майно; склад військового майна.

Постановка проблеми та її актуальність.

На сучасному етапі, коли російська федерація здійснила неспровоковане повномасштабне вторгнення на територію Української держави, одним із найскладніших державних інститутів залишаються Збройні Сили України, де, можливо, найбільш проблемним питанням є забезпе-

чення правового регулювання нерухомого військового майна. Адже саме на Збройні Сили України відповідно до статті 17 Конституції України покладений обов'язок захисту територіальної цілісності демократичної, унітарної, правової держави України [1]. І забезпечення воєнної безпеки країни, в першу чергу, залежить

від рівня розвитку економічної, військово-технічної і загальнополітичної систем держави, а також від доктринально-правової бази, яка визначає основні поняття й офіційну позицію держави щодо захисту національних інтересів останньої за допомогою військових засобів [2]. Проте, для України є небезпечною як мілітаризація економіки та суспільного життя, так і недооцінка зовнішніх загроз та хронічне недофінансування військових витрат. З іншого боку, ситуація, яка сьогодні склалася в Україні, а саме тимчасова окупація частини її території російською федерацією, проведення операції щодо відновлення суверенітету над тимчасово окупованими територіями, а також світовий досвід переконливо свідчать (і не тільки в сфері фінансування збройних сил), що ніяких грошових коштів не вистачить, якщо не забезпечити об'єктивність інформаційних даних, прозорість та ефективність використання коштів, а також дієвий контроль за їх використанням. Одним із проблемних моментів залишаються прогалини в правовому регулюванні режиму військового майна, які пов'язані з відсутністю чіткого визначення даного поняття, його складу та класифікації на законодавчому рівні, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Джерельну базу наукової статті склали праці таких вчених як Н. Анджелет, С. Гришин, Є. Гузь, О. Ковтун, О. Мельник, В. Тенешев, З. Нікітіна, Т. Рюйс, С. Рябчук, О. Тадєєва, В. Щербина та ін., увага в яких приділена розгляду сутності поняття «майно», його ознак та змістовних характеристик, а також проблематиці правової охорони та правового режиму військового майна.

Проте, з урахуванням відсутності однозначного визначення понять «майно» та «військове майно» на законодавчому і доктринальному рівні, важливим є дослідження сутності зазначених категорій, оскільки це є одним із кроків на шляху вдосконалення механізмів правового забезпечення відносин щодо володіння, користування та розпорядження військовим майном.

Мета статті спрямована на визначення сутності поняття «військове майно», а також

здійснення класифікації його видів з урахуванням різноаспектності даної комплексної категорії, що поєднує в собі правові, фінансові, економічні, соціальні й інші ознаки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для належного виконання функцій, покладених на Збройні Сили України, Національну гвардію України, Державну прикордонну службу та інші військові формування, утворені відповідно до законодавства, вони забезпечуються територією, приміщеннями, обладнанням, науково-технічними засобами, військовою технікою, які в сукупності складають військове майно. Відповідно до вимог ст. 1 Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» до військового майна відносяться будівлі, споруди, передавальні пристрої, всі види озброєння і військова техніка, боеприпаси, пально-мастильні матеріали, продовольство, технічне, аеродромне, шкіперське, речове, культурно-просвітницьке, медичне, ветеринарне, побутове, хімічне, інженерне майно, майно зв'язку тощо [2].

Водночас, слід зазначити, що чітке і однозначне визначення поняття і складу військового майна, а також його класифікація в законодавстві України відсутні, що свідчить про недосконалість правового регулювання в даній сфері [3, 7]. Однак, з огляду на ту особливість правового режиму військового майна в Україні, яка полягає у віднесенні його виключно до державної форми власності, що обумовлює обмеження у використанні такого майна та необхідності суворого обліку всіх операцій по ньому, виникає необхідність в уточненні змісту поняття військового майна, здійсненні аналізу його ознак та класифікації за видами.

Передусім, необхідно зауважити, що військове майно – це ємна категорія, що включає в себе всі види рухомого, нерухомого та іншого майна, що знаходиться на обліку у відповідних військових частинах. Для визначення значення досліджуваної категорії слід з'ясувати зміст відповідних термінів, які її утворюють – «майно» та «військове майно».

Що стосується першого терміну, то в тлумачному словнику він визначається як речі, які комусь належать на правах власності [4, с. 637].

У свою чергу, поняття «річ» має декілька значень: 1) предмет домашнього вжитку, трудової діяльності і т. ін.; 2) явище дійсності, вияв або результат якої-небудь дії, діяльності, випадок, факт, подія; 3) твір літератури, мистецтва, наукова книга; 4) об'єктивний світ (предмети, явища), що існує поза свідомістю людини і діє на цю свідомість [4, с. 1228]. Таким чином, поняття «майно» визначається через категорію «річ» із визначеними характерними ознаками, до яких, зокрема, відноситься приналежність такої речі комусь на праві власності.

В Цивільному та Господарському кодексах України поняття «майно» визначається в більш широкому розумінні. Так, відповідно до ч. 1 ст. 190 Цивільного кодексу України, майном як особливим об'єктом вважається окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. У ст. 79 цього кодексу визначається поняття речі. Зокрема, вказується, що річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки [5]. Із аналізу даного визначення можна зробити висновок, що в Цивільному кодексі України поняття «майно» та «річ» є тотожними лише в одному із своїх значень, але не співпадають в інших. Хоча «річ» по відношенню до категорії «майно» є родовим поняттям, однак, при їх співставленні виявляється, що: по-перше, не будь-яка річ є майном (зокрема, не є майном річ, щодо якої неможливо здійснити цивільний правочин); по-друге, майно не обмежується лише визначеним видом речі, тобто крім речей, майном можуть бути й інші об'єкти, і в той же час, не всі види речей можна віднести до майна.

Відповідно до ст. 177 Цивільного кодексу України об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага. Особливим видом майна є майнові права, які вважаються неспоживчою річчю. Майнові права визнаються речовими правами [5].

Дещо інший підхід до визначення поняття «майно» застосовано в Господарському кодексі України. Відповідно до ч. 1 ст. 139 даного кодексу, окрім ознак майна, визначених в цивіль-

ному законодавстві, Господарський кодекс України додатково наділяє майно такими характеристиками, як: вартісне визначення; суб'єктами володіння, користування та розпорядження виступають суб'єкти господарювання; обов'язкове відображення майна (всіх його видів) в балансі суб'єктів господарювання.

Наукові джерела також засвідчують різні підходи до розуміння поняття «майно», зокрема С. Гришин, аналізуючи зміст даної категорії у цивільному та господарському законодавстві, дійшов до висновку, що визначення терміну «майно» у Цивільному та Господарському кодексах України є різними: в першому – розглядається з точки зору права, а в другому – економіки [6, с. 118].

Однак, погодитись з такою думкою можна лише частково, оскільки «майно» – це комплексна категорія, яка поєднує в собі правові, економічні, фінансові та інші ознаки. При цьому, в Цивільному та Господарському кодексах України окреслюються як правові, так і економічні властивості майна з тією лише різницею, що в першому законодавчому акті майно характеризується з точки зору його участі у цивільному обігу, а в другому акті – господарському. Як правова категорія, «майно» визначається тим, що: по-перше, відносно нього встановлюється певний правовий режим, тобто визначений законодавством порядок обігу; по-друге, його придбання, відчуження та володіння ним утворює певні правові наслідки для власника (володільця чи набувача) та інших суб'єктів правовідносин. Як економічна категорія, майно характеризується тим, що: по-перше, воно має економічну вартість, тобто його можна виміряти в грошовому еквіваленті; по-друге, майно може виражатися в різних економічних формах та належати до основних фондів, оборотних засобів, коштів, товарів.

Таким чином, поняття «майно» є досить багатограним за своєю природою, поєднує в собі різні якості (економічні, правові та ін.), а також виступає об'єктом різних видів правовідносин. У зв'язку з багатогранністю досліджуваної категорії, Є. Гузь пропонує розглядати майно у різних контекстах: 1) як майно в цілому у власному сенсі слова, тобто як суму активу і пасиву,

сукупність речей одного суб'єкта; 2) майно в цілому як активу одного суб'єкта стосовно окремої сфери правовідносин, пов'язаних із зверненням стягнення на майно; 3) відокремлені майнові комплекси [7, с. 184].

Основні властивості майна як правової категорії часто пов'язані з фактом його приналежності до того чи іншого виду. У зв'язку з цим суттєве значення має також розгляд класифікації видів майна. Найбільш поширеним в правовій науці є поділ майна на рухоме та нерухоме. З. Нікітіна вважає, що основною ознакою поділу майна на рухомі та нерухомі речі є зв'язок речі із земельною ділянкою, що полягає у можливості вільного відділення цієї речі від земельної ділянки [8, с. 91]. В той же час, згідно ст. 181 Цивільного кодексу України режим нерухомої речі може бути поширений законом на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації. Тобто такий критерій віднесення майна до нерухомого, як його зв'язок із земельною ділянкою, не завжди може бути застосований. Рухомі за своїми фізичними властивостями речі, при існуванні деяких умов (як правило, це необхідність державної реєстрації, значний розмір та значущість об'єкта тощо), можуть бути віднесені до нерухомого за правовим статусом майна.

О. Ковтун виділяє наступні ознаки нерухомого майна: 1) земля виступає основним видом нерухомості, на якій розміщуються інші об'єкти нерухомості; 2) об'єкти нерухомості розташовані на земельних ділянках і нерозривно з ними пов'язані; 3) переміщення об'єктів нерухомого майна є неможливим без завдання шкоди даним об'єктам, аж до їх знищення, зміни призначення їх використання [9, с. 180].

Законодавство України містить різні визначення нерухомого майна і всі вони мають спільні ознаки такого майна, як зазначав О. Ковтун. Наприклад, у ст. 5 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» зазначається, що в державному реєстрі прав реєструються речові права та їх обтяження на земельні ділянки, а також на об'єкти нерухомого майна, розташовані на

земельній ділянці, переміщення яких неможливе без їх знецінення та зміни призначення, а саме: житлові будинки, будівлі, споруди, а також їх окремі частини, квартири, житлові та нежитлові приміщення [10].

Досліджуючи сутність поняття «майно» необхідно зазначити, що воно належить не лише до об'єктів цивільного та господарського, але також інших галузей права, зокрема, адміністративного. Як зазначає З. Нікітіна, майно, незалежно від того, чи є воно матеріальним, чи нематеріальним, рухомим або нерухомим, можна класифікувати як приватне і публічне. Критерієм поділу при цьому є коло осіб, наділених повноваженнями володіти, користуватися та розпоряджатися конкретним майном [8, с. 88-89]. Саме публічне майно найчастіше є об'єктом адміністративного права.

О. Тадєєва визначає публічне майно як майно, що становить собою сукупність речей, а також майнові права та обов'язки, що є загальнодоступними і призначеними для загального користування або для загального блага і в силу певних обставин не можуть належати приватній особі. Таке майно забезпечує нормальне існування кожного громадянина в суспільстві та державі [11, с. 73]. Сутність публічного майна полягає в тому, що воно відрізняється особливим правовим режимом, який передбачає неможливість перебування такого майна у власності приватних осіб. Фактично, це майно державної форми власності, яке за жодних умов не може бути передане у приватну. У зв'язку з цим суб'єктом розпорядження публічним майном виступає держава в особі її уповноважених органів. При цьому, публічне майно може бути двох видів: те, яким безперешкодно можуть користуватися всі суб'єкти (повітря, землі, води тощо) та майно, доступ до якого обмежений в силу його особливого значення для забезпечення національної безпеки. Одним із видів публічного майна є саме військове майно. Воно належить до тих видів публічного майна, які призначені для забезпечення загальнонаціональних та суспільних потреб, адже є тією категорією, що має першочергове значення для блага держави та народу [12].

Розгляд значення категорії «майно» дозволяє здійснити більш повний аналіз поняття «військове майно», яке, перш за все, сприймається як те, що приналежить до війська, тобто Збройних Сил України. Згідно вимог ч. 3 ст. 3 Закону України «Про Збройні Сили України» – організаційно Збройні Сили України складаються з органів військового управління, з'єднань, військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій [13]. Таким чином, у буквальному розумінні, військовим майном можуть виступати будь-які об'єкти, які обліковуються на балансі хоча б однієї із визначених вище структур. З цього приводу виникає цілком логічне питання щодо приналежності до військового того майна, що обліковується на балансі Міністерства оборони України.

Для відповіді на це питання, доцільно звернутись до визначення правового статусу Міністерства оборони України. Так, у Положенні про Міністерство оборони України від 26.11.2014 № 671, зазначається, що Міністерство є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Міноборони є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику з питань національної безпеки у військовій сфері, сфері оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період [14]. На підставі цього можна констатувати, що майно, яке перебуває на балансі Міністерства оборони України, також належить до військового.

В науковій літературі висловлюються різні точки зору стосовно розуміння поняття «військове майно» та його змісту. Зокрема, на думку С.В. Рябчука, до військового майна належать ті об'єкти права державної власності, які закріплені за органами військового управління, військовими установами, частинами на праві оперативного управління з метою реалізації наданих їм повноважень. До військового майна вчений відносить майно та майнові права, набуті військовою частиною в результаті господарської діяльності, яка здійснюється відповідно до закону або передана їй фізичними

та юридичними особами як шефська, благодійна допомога [15, с. 413].

В. Щербина, досліджуючи правовий режим майна в Збройних Силах України, а саме положення Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України», дійшов до висновку, що: 1) законодавець ототожнює поняття майна в Збройних Силах і військового майна; 2) майно в Збройних Силах включає й інші види майна. Протиставляючи ці два протилежні висновки, вчений обґрунтовує, що правильним слід вважати перше визначення, оскільки зміст статей закону не дає підстав виділити в складі майна Збройних Сил України «невійськове майно» [16, с. 148]. В цілому, погоджуючись з думкою вченого, можна визначити, що поняття «майно Збройних Сил України» і «військове майно» є, хоча і близькими за змістом, однак нетотожними. Зокрема, поняття «військове майно» є більш широким, оскільки воно може належати не тільки Збройним Силам України, але й іншим військовим формуванням, наприклад, Національній гвардії України чи ін.

В обґрунтування такої думки необхідно зазначити, що відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про забезпечення Національної поліції України вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї» Національна поліція України має право здійснювати придбання вогнепальної зброї невійськового призначення та боєприпасів до неї за дозволом уповноваженого підрозділу Національної поліції України у суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, за кошти державного бюджету з

урахуванням процедур, визначених законодавством у сфері державних закупівель [17].

Висновки. В структурі військового майна слід виділити безпосередньо військове майно і майно, яке за своєю природою є військовим тільки через його закріплення за підрозділами Збройних Сил України (наприклад, земля, спори, житловий фонд та ін.). Що стосується майна, яке перебуває на балансі інших військових формувань, то до військового належать лише окремі види майна, зокрема, ті, що перебувають на балансі військових підрозділів таких органів, а також зброя, інші спеціально-технічні засоби.

На законодавчому рівні військове майно визначене як державне майно, яке закріплене за військовими частинами, закладами, установами та організаціями Збройних Сил України [2]. Також законом регламентовано, що земля, води, інші природні ресурси, а також майно, закріплене за військовими частинами, військовими навчальними закладами, установами та організаціями Збройних Сил України державної власності належать їм на праві оперативного управління та звільняється від сплати всіх видів податків відповідно до законів з питань оподаткування [13]. Тож, дані визначення дозволяють досить широко трактувати досліджуване поняття.

З метою систематизації та впорядкування видів військового майна, його можна класифікувати відповідно до його призначення на дві великі групи: 1) військове майно загального призначення; 2) військове майно спеціального призначення.

До першої групи майна належать: земля, споруди, загальні засоби зв'язку, комп'ютерна та організаційна техніка, засоби прикриття, речове, господарське, спортивне майно, спецодяг, казарменний інвентар, засоби конспірації, пристрої візуального і аудіо спостереження та ін.

До майна спеціального призначення відносяться спеціальні комп'ютерні програми обробки даних, озброєння, боєприпаси, військова техніка, інша спеціальна техніка, включаючи спеціально-технічні засоби та засоби негласного отримання інформації.

В результаті проведеного дослідження можна надати більш чітке визначення військового майна, під яким слід розуміти нерухоме і рухоме майно загального і спеціального призначення, що відноситься до державної власності і закріплене за структурами Збройних Сил України, іншими військовими формуваннями на праві оперативного управління, що використовується ними виключно за функціональним та цільовим призначенням з метою виконання своїх функцій і обслуговування військовослужбовців, а також для ведення господарської діяльності в порядку, встановленому законодавством України.

Література

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.06.2023).
2. Про правовий режим майна у Збройних Силах України: Закон України від 21 вер. 1999 р. № 1075-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14#Text> (дата звернення: 09.06.2023).
3. Melnyk O., Tienshev V. Problematic issues of legal regulation of the activities of entities engaged in the protection and defense of military property. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. 2019. № 9(3). P. 3-15.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
5. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 06.06.2023).
6. Грищин С.А. Щодо визначення поняття «майно» у Цивільному та Господарському праві України. URL: http://xn-e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%208/sb8_4_26_.pdf (дата звернення: 04.06.2023).
7. Гузь Є.В. «Майно» як цивілістична категорія. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2013. Вип. 21. Ч. II. Т. I. С. 182-185.
8. Нікітіна З.В. Співвідношення понять «рухоме» і «нерухоме» майно з урахуванням досвіду зарубіжних правових систем. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне*

право». Київ: НАУ, 2013. № 4(29). С. 88-91. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.29.6528>

9. Ковтун О.В. Поняття та зміст категорії «нерухомість». *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2014. Вип. 149. С. 178-186.

10. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01 лип. 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text> (дата звернення: 04.06.2023).

11. Тадеєва О.М. Генеза поняття «Публічне майно». *Адміністративне право і процес*. 2023. № 4(6). С. 67-75.

12. Ruys N., Angelet N. Immunity from Execution of Military and Cultural Property. *Cambridge Handbook on Immunities and International Law*. 2019. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/SSRN-id3263364.pdf> (дата звернення: 04.06.2023).

13. Про Збройні Сили України: Закон України від 06 груд. 1991 р. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 04.06.2023).

14. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лист. 2014 р. № 671. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF> (дата звернення: 04.06.2023).

15. Рябчук С.В. Окремі питання правового режиму військового майна в кримінально-правовій політиці України. *Актуальні проблеми держави та права*. 2010. № 55. С. 412-415.

16. Щербина В.С. Правовий режим майна у Збройних Силах України. *Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні*. 2012. № 11. С. 148-153.

17. Про забезпечення Національної поліції України вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 лип. 2016 р. № 619. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1001-16>. (дата звернення: 01.06.2023).

References

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon vid 28 cherv. 1996 r. № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 09.06.2023).

2. Pro pravovyi rezhym maina u Zbroinykh Sylakh Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21 ver. 1999 r. № 1075-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14#Text> (data zvernennia: 09.06.2023).

3. Melnyk O., Tienshev V. Problematic issues of legal regulation of the activities of entities engaged in the protection and defense of military property. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. 2019. № 9(3). P. 3-15.

4. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250000 / uklad. ta holov. red. V.T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2005. VIII, 1728 s.

5. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16 sich. 2003 r. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (data zvernennia: 06.06.2023).

6. Hryshchyn S.A. Shchodo vyznachennia poniattia «maino» u Tsyvilnomu ta Hospodarskomu pravi Ukrainy. URL: http://xn-e1aajfpeds8ay4h.com.ua/files/image/konf%208/sb8_4_26_.pdf (data zvernennia: 04.06.2023).

7. Huz Ye.V. «Maino» yak tsyvilistychna katehoriia. *Naukovyi visnyk Uzhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo*. 2013. Vyp. 21. Ch. II. T. I. S. 182-185.

8. Nikitina Z.V. Spivvidnoshennia poniattia «rukhome» i «nerukhome» maino z urakhuvanniam dosvidu zarubizhnykh pravovykh system. *Naukovi pratsi Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seriya: Yurydychnyy visnyk «Povitryane i kosmichne pravo»*. Kyiv: NAU, 2013. № 4(29). S. 88-91.

9. Kovtun O.V. Poniattia ta zmist katehorii «nerukhomist». *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*. 2014. Vyp. 149. S. 178-186.

10. Pro derzhavnu reiestratsiiu rechovykh prav na nerukhome maino ta yikh obtiazhen: Zakon Ukrainy vid 01 lyp. 2004 r. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text> (data zvernennia: 04.06.2023).

11. Tadieieva O.M. Heneza poniattia «Publichne maino». *Administratyvne pravo i protses*. 2023. № 4(6). S. 67-75.

12. Ruys N., Angelet N. Immunity from Execution of Military and Cultural Property. *Cambridge Handbook on Immunities and International Law*. 2019. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/SSRN-id3263364.pdf> (data zvernennia: 04.06.2023).

13. Pro Zbroini Syly Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 06 hrud. 1991 r. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (data zvernennia: 04.06.2023).

14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo oborony Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 lyst. 2014 r. № 671 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF> (data zvernennia: 04.06.2023).

15. Riabchuk S.V. Okremi pytannia pravovoho rezhymu viiskovoho maina v kryminalno-pravovii politytsi Ukrainy. *Aktualni problemy derzhavy ta prava*. 2010. № 55. S. 412-415.

16. Shcherbyna V.S. Pravovyi rezhym maina u Zbroinykh Sylakh Ukrainy. *Problemy pravovoho*

zabezpechennia pidpriemnytstva v Ukraini. 2012. № 11. S. 148-153.

17. Pro zabezpechennia Natsionalnoi politsii Ukrainy vohnepalnoiu zbroieiu neviiskovoho pryznachennia ta boieprypasamy do nei: Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 06 lyp. 2016 r. № 619. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1001-16>. (data zvernennia: 01.06.2023).

Ivan Piskun, Maksym Sokolovsky

CONCEPT AND GENERAL CHARACTERISTICS OF MILITARY PROPERTY

National University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovskiy

Pivotroflotsky Avenue 28, 03186, Kyiv, Ukraine

E-mail: ipiskun2016@gmail.com

Purpose: of the article is aimed at defining the essence of "military property", as well as the classification of its types, taking into account the multifaceted nature of this complex category, which combines legal, financial, economic, social and other characteristics. **Research methods:** the methodological basis of the research was made up of general scientific and specifically legal methods of cognition, the use of which made it possible to analyze different approaches to defining the concept of "property" at the legislative level, conceptual ideas of scientists regarding the characteristics of this category from the point of view of law and economics. In particular, the concept of "military property" was defined using the dialectical method, its main features and structure were highlighted. **Results:** as a result of the conducted research, a definition of military property was provided, which should be understood as immovable and movable property of general and special purpose, which belongs to the state property and is attached to the structures of the Armed Forces of Ukraine, other military formations under the right of operational management, which is used by them exclusively for functional and purposeful purpose in order to perform its functions and serve military personnel, as well as to conduct economic activities in accordance with the procedure established by the legislation of Ukraine. **Discussion:** in the structure of military property, it is necessary to distinguish directly military property and property, which by its nature is military only due to its attachment to units of the Armed Forces of Ukraine. This indicates the need to systematize and organize the types of military property, which can be classified according to its purpose into two large groups: general purpose military property and special purpose military property. The issue of the composition of military property requires further scientific development, the solution of which is important for determining the necessary mechanisms for legal regulation of relations regarding the possession, use and disposal of military property.

Key words: military property; militarization of the economy; legal regime of property of the Armed Forces of Ukraine; public property; composition of military property.

Стаття надійшла до редакції 26.05.2023